

3/24670 (on)

Роднае слова

штомесячны навуковы і метадычны часопіс

12/2014

ISSN 0224-1330

• **Аліна Сабуць**

Зоркі і месяц у "пейзажах душы"
Максіма Багдановіча

• **Дзмітрый Дзятко**

Асоба ў беларускай лінгвістыцы:
Лявон Більдзюкевіч

• **Вольга Зелянко**

Лексіка-семантычны напрамак
у навучанні арфаграфіі
беларускай мовы

• **Аляксандр Каваленя**

Радаводнае дрэва злучае
пакаленні: Чарговы том
даследавання "Я – сын Ваш"
Анатоля Статкевіча-Чабаганавы

Роднае слова

2014/12

(324)

снежань

Рэдакцыйная калегія

доктар філалагічных навук А. Бельскі (намеснік)
 доктар філалагічных навук М. Прыгодзіч (намеснік)
 доктар педагагічных навук М. Яленскі (намеснік)
 доктар мастацтвазнаўства Т. Габрусь
 доктар філалагічных навук У. Гніламедаў
 доктар мастацтвазнаўства В. Дадзіёмава
 доктар філалагічных навук В. Іўчанкаў
 доктар філалагічных навук І. Казакова
 доктар гістарычных навук,
 доктар архітэктуры А. Лакотка
 доктар філалагічных навук А. Ліс
 доктар філалагічных навук А. Лукашанец
 доктар філалагічных навук В. Максімовіч

доктар мастацтвазнаўства У. Мартынаў
 доктар філалагічных навук А. Ненадавец
 доктар філалагічных навук В. Новак
 доктар педагагічных навук І. Паўлоўскі
 доктар мастацтвазнаўства В. Пракапцова
 доктар філалагічных навук В. Рагойша
 доктар філалагічных навук І. Роўда
 доктар філалагічных навук І. Саверчанка
 доктар філалагічных навук В. Старычонок
 кандыдат філалагічных навук М. Трус
 доктар філалагічных навук М. Тычына
 доктар філалагічных навук І. Чарота
 доктар філалагічных навук Т. Шамякіна

Навуковыя кансультанты

Г. Адамовіч, Р. Аладава, М. Аляхновіч,
 Г. Арцямёнак, А. Багданава, З. Бадзевіч,
 А. Беляя, Д. Дзятко, Т. Казакова,
 В. Карамазуў, У. Каяла, В. Лемцюгова,
 Е. Лявонова, В. Ляшук,

В. Ляшчынская, А. Макарэвіч, З. Мельнікава,
 П. Міхайлаў, М. Мушыньскі, М. Новік,
 В. Рагаўцоў, В. Русілка, У. Сенькавец,
 А. Солахаў, А. Станкевіч, П. Сцяцко,
 Т. Тамашэвіч, Н. Усава, Н. Шаранговіч, І. Штэйнер

Рэдакцыйная рада

Р. Бабашка, М. Бубешка, І. Булаўкіна,
 В. Давідовіч, В. Душэўская, Р. Ільіна,
 Г. Запартыка, З. Камароўская, В. Кажура,

Л. Лазарчык, А. Ляшковіч, Л. Макарэвіч,
 А. Марціновіч, Г. Марчук, М. Пазнякоў,
 А. Панфіленка, Т. Прадзед, Л. Собаль, І. Таяноўская

Над нумарам працавалі

рэдактары:

Вольга Крукоўская (*Методыка і вопыт: Актуальная тэма, Прапануем план-канспект, Цікава ведаць, Рыхтуемся да алімпіады, У дапамогу педагогу, ВНУ – школе*),

Крысціна Пучынская (*Літаратура і час: Паэзія краса і сіла, У энцыклапедыю "Максім Багдановіч", Літаратура ў кантэксце часу, З архіваў часу, Постаці, Беларуская літаратура XXI стагоддзя, Гісторыя ў люстэрку літаратуры; Каляндар памятных датаў і юбілейных дзён: Крыжаванка*),

Ларыса Сагановіч (*Мовы рысы непаўторныя: Светлыя імёны Беларусі, Асоба ў беларускай лінгвістыцы, Насустрэч юбілею класіка, Таямніцы народнага слова, Скарбы мовы, Пошукі і знаходкі, Крытыка і бібліяграфія, Лінгвістычны досвед, Слоўніца*),

Наталія Шапрай (*Нацыянальная і сусветная культура: 3 гісторыі выяўленчага мастацтва, Малады даследчык прапануе, Вяртанне да вытокаў, Нататкі калекцыянера, Мастацтва кіно, На кніжную паліцу*),

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
 МІНІСТЭРСТВА
 АДУКАЦЫІ
 РЭСПУБЛІКІ
 БЕЛАРУСЬ,
 ГРАМАДСКАЕ
 АБ'ЯДНАННЕ
 "САЮЗ
 ПІСЬМЕНнікаў
 БЕЛАРУСІ"

УСТАНОВА
 «РЭДАКЦЫЯ ЧАСОПІСА
 "РОДНАЕ СЛОВА»

Часопіс выходзіць
 з 1988 года
 (у 1988 – 1991,
 №№ 1 – 48,
 выдаваўся пад назвай
 "Беларуская мова
 і літаратура ў школе")

Галоўны рэдактар

**Зоя Іванаўна
 ПАДЛІПСКАЯ**

Славенская культуры
 «Абласная бібліятэка
 імя Г. Горкага»
 Брэст

АЛЕСЬ КАРЛЮКЕВІЧ – КАЗАЧНІК

Алесь Карлюкевіч вядомы найперш як пісьменнік-публіцыст, які даўно і плённа працуе ў галіне краязнаўства і літаратуразнаўства – на памежжы многіх навук: гісторыі, літаратуры, геаграфіі, этнаграфіі, фальклору, культуралогіі, міфалогіі... Ён аўтар грунтоўных кніг: “Вяртанне да... Беларусі” (1994), “За Цітаўкаю – Слабада” (1997), “Літаратурная карта Пухаўшчыны” (1999), “Ігуменскі блакнот” (2005), “Сцежкамі Ігуменшчыны” (2008), “Радзімазнаўства” (2010), “І марам волю дам...” (2011), “Далёкія і блізкія суродзічы” (2012) і шэрагу іншых.

Апошнім часам сфера творчай занепакоенасці А. Карлюкевіча ўзбагацілася яшчэ і казкатворчасцю. Пісьменнік прызнаецца, што да напісання казак яго падштурхнула краязнаўчая работа. “Я заўсёды хацеў і юнаму чытачу расказаць пра нашу багатую гісторыю” [1, с. 3], – пазначыў ён ва ўступе да кнігі “Зорны шлях белых гарлачыкаў”. Больш за тое, апавядаючы пра Айчыну, свой народ, А. Карлюкевіч ставіць на мэце развіць у юнага чытача неабыхавасць, цікавасць да мінуўшчыны, фальклору, паданняў, легендаў і інш.

Пісьменнік шмат вандруе, яму давялося пачынаць у самых розных, далёкіх і блізкіх краінах: Расія, Украіна, Узбекістан, Туркменістан, Малдова, Таджыкістан, Кыргызстан, Азербайджан, Польшча, Куба... І адусюль ён прывозіць казачныя гісторыі, сюжэты, дзе пераплятаюцца лёсы розных народаў і розныя гістарычныя эпохі. “Але пра што б я ні пісаў свае казкі, – удакладняе аўтар, – заўсёды кропкай адліку застаецца наша Айчына – багатая на гісторыю і сучасныя падзеі – краіна Беларусь...” [1, с. 3].

У дзіцячай літаратуры А. Карлюкевіч пачынаў з нарысаў, эсэ краязнаўчага характару. І неўзабаве нарадзілася кніга “Аповяданні пра Радзіму”, асобныя раздзелы якой друкаваліся на старонках часопісаў “Бярозка”, “Вясёлка”, “Качели”, у газеце “Раніца”. Пасля адна за адной убачылі свет кнігі “Зорны шлях белых гарлачыкаў” (2010), “Як зайка Бяляк мядзведзя Таптыгіна выратаваў” (2012), “Вавёрка піша сачыненне” (2012), “Як Шубуршун па Свіслачы падарожнічаў” (2013), “Прыгоды Шубуршуна” (2013), “Крыніца паноў Ельскіх” (2014) і інш. Да слова, шэраг казачных кніжак пісьменніка выйшаў у іншых краінах – Таджыкістане, Азербайджане, Туркменістане на мовах гэтых краін. Немалаважна, што казкі А. Карлюкевіча цікавыя і дарослым чытачам – дзякуючы факталагічнай дакладнасці і гісторыка-краязнаўчай змястоўнасці.

Галоўны сюжэтны матыў казак – вандроўніцтва. Юныя героі тэкстаў А. Карлюкевіча, як правіла, асобы цікавыя, няўрымслівыя, яны любяць падарожнічаць па розных пуцявінах Беларусі і ўвогуле па свеце, трапляючы пры гэтым у самыя неверагодныя сітуацыі. Каб выблытацца з іх, ім трэба валодаць разнастайнымі ведамі – па геаграфіі, гісторыі, фальклору і нават дакладных навук, адгадаць загадкі і г. д. Але што самае прывабнае – працэс самаідэнтыфікацыі маленькага героя адбываецца ў самабытным нацыянальным сацыякультурным свеце. Феномен беларускасці – дамінанта казачных тэкстаў А. Карлюкевіча.

Ідэйная зададзенасць казак пісьменніка – фарміраванне ў дзіцячай свядомасці вобраза Радзімы, пачуцця свайго Дому, патрыятычных адчуванняў. І робіць гэта аўтар без адкрытай дыдактыкі, націску, а проста, нязмушана, праз гульню. Казка “Вавёрка піша сачыненне”, напрыклад, пачынаецца з таго, што настаўнік “Радзімазнаўства” ў Лясной школе Чорны Бусел дае заданне напісаць сачыненне на тэму “Мой родны кут”. А каб вучні лепш зразумелі няпростую задачу, тлумачыць: “Раскажыце пра свой род, пра свае любімыя дрэвы, ручаіны і балацінкі” [2, с. 3].

Казка багатая структурна. Тут можна знайсці і паданне пра дзятла: “За тое, што пчаляр-бортнік не святкаваў, а працаваў у нядзелю – выдзёбваў борць для пчол, Бог ператварыў яго ў вялікага чорнага дзятла. Так мае продкі, – тлумачыць дзяцел Пятрок, – сталі птушкамі. Вось і цяпер з дня ў дзень, у будні і святы дзюбуць дрэвы, майструючы вялікія дуплы” [2, с. 5].

Аповяданне перабіваецца геаграфічнымі і тапанімічнымі звесткамі і тлумачэннямі. І ў гэты стракаты тэкст упісваецца ўразлівы рэалістычны малюнак вайны: аўтар апавядае пра трагедыю Беразьянкі, калі “аднойчы раніцай у вёску наляцелі карнікі. Усіх, хто быў дома, сагналі ў вялікую пуню, зачынілі дзверы, абклалі сцены саломай і падналілі... Людскія крыкі, стогны запаланілі лясную прастору. Надоўга замоўклі ў бары птушыныя спевы...” [2, с. 5 – 6]. Але ж не толькі прыродзе баліць, калі гвалтоўна гіне чалавек. Баліць і чалавеку, калі знішчаецца навакольны свет. У кожнай птушкі, як і ў чалавека, ёсць “родны кут”: “Мы рады бачыць, калі разумна, з клопатам пра дрэвы і насельнікаў бароў гаспадарыць чалавек у лесе. І нам усім трэба берагчы свой родны кут” [2, с. 6]. Гісторыя роднага кута, як і гісторыя роду, гісторыя бацькоў і дзядоў, у кожнай жывой істоты свая, і кожны павінен яе ведаць і перадаваць на-

шчадкама, наступнікам – гэта аснова прыроднага жыцця, яго духоўны завет.

Да формы сачынення аўтар звярнуўся і ў казцы “Памылка першакласніцы Святланкі”, на гэты раз тэмай задання стаў Туркменістан (“Што я ведаю пра Туркменістан?”). Маленькіх чытачоў чакае цікавае знаёмства з раслінным і жывёльным светам далёкай ад Беларусі краіны. Тэкст насычаны разнастайнымі народнымі прыкметамі, цікавымі прымаўкамі, апісаннем звычаяў і г. д.

Казкі А. Карлюкевіча – гэта своеасаблівыя альязіі свету рэальнага, чалавечага. Аўтар праецыруе адчуванні на рэаліі і прадстаўнікоў фаўны і флоры, апошнія набываюць адухоўлены характар, надзяляюцца чалавечымі пачуццямі і адчуваннямі. Аўтар сцвярджае ідэю ўзаемазвязі ўсяго жывога на зямлі – прыроды і чалавека.

“Пісьмо сям’і Панадцітавак” – сплаў элементаў казкі і навукова-папулярнага апавядання. Пісьменнік сведчыць, што на Беларусі існуе дзве тысячы відаў матылькаў. Ён пазнаёміць чытача з працэсам нараджэння матылька: яйка → вусень → кокан → драбнютка матылёк. А пасля – гэтак жа падрабязна – высветліць ролю матылька ў прыродным свеце. Прысутнасць усяго жывога і нежывога на зямлі прадвызначана ад пачатку. Усё павінна жыць адпаведна аднойчы зададзеным законам Творцы. Больш за тое, “свет настолькі ўзаемазвязаны, што ад колькасці ўзмахаў крылаў панадцітаўкі залежаць павевы ветру на другім баку свету” [2, с. 14]. Цяпер атрад панадцітавак пад пагрозай знішчэння. Іх знішчаюць кажаны. Вось і б’е трывогу старэйшына сям’і панадцітавак Ціт Гачкаўскі. Ён звяртаецца з пісьмом да Энтамолага па параду і паратунак.

Гэтаксама шчыра і аддана юныя героі будуць ратаваць ядловец, адметнае на Беларусі дрэўца, якое расце 500 – 600 і нават 1000 гадоў (“Як Сяргейка з Жыжалем ядловец ратавалі”).

У казках пісьменніка можна сустрэць і міфалагічных герояў: бога агню Жыжаля і яго сябра Вадзяніка (“Як Сяргейка з Жыжалем ядловец ратавалі”), бога восені Жыценя і багіню жніва і земляробства Цэцэру, якая аднойчы суцешыла пакрыўджаных сваім прызначэннем Васількоў: “Прыгажосць і вера ў будучыню – вось ваша галоўная прызначэнне” [2, с. 32] (“Як Васількі на сваю крыўду забыліся”).

Распавядае пісьменнік і пра вядомыя народныя святы, адкрывае значэнне і асаблівасці цікавых і непаўторных абрадаў, якія стагоддзямі захоўваліся ў свядомасці беларускага народа. У казцы “Як зайка Бяляк мядзведзя Гаптыгіна выратаваў” аўтар, напрыклад, дасціпна расказвае пра абрад камаедзіцы, а ў “Зорным шляху белых гарлачыкаў” мы знойдзем цікавыя звесткі пра святкаванне Сёмухі, абрад куста. Звяртае ўвагу

аўтар і на народныя прыкметы, ён падкажа чытачу, што “шчаслівым лічыцца гаспадар, у чым двары бусел з бусліхай пасяліліся”, бо для беларусаў бусел – “святая птушка. І забіць бусла – вялікі грэх, на які рэдкі злыдзень можа адважыцца” [2, с. 74]. Напомніць, што “калі мурашы спяшаюцца дамоў, у мурашнік – будзе дождж” [2, с. 9].

Казкі А. Карлюкевіча маюць багатую і разнастайную вобразную сістэму. З’явіўся ў яго тэкстах і герой, створаны выключна аўтарскай фантазіяй, – Шубуршун. “маленькі, бы кнопка, і такі круленькі, з дзёркім вострым носікам” [3, с. 3]. Шубуршун – наватвор у дзіцячай літаратуры, разам з Вірусам Шкодзі (“Прыгоды Віруса Шкодзі” А. Бутэвіча) і інш. Крытык Г. Лявоненка атаясамляе вобраз Шубуршуна з класічным казачным Калабком. Толькі нам падаецца, што гэтыя вобразы ўсё ж функцыянальна розныя, бо ў іх змест закладзены розныя па ўзроўні ідэйна-мастацкія задачы.

З вобразам Шубуршуна звязаны дзве кнігі пісьменніка: “Як Шубуршун па Свіслачы падарожнічаў” і “Прыгоды Шубуршуна”. За гэты цыкл А. Карлюкевіч уганараваны літаратурнай прэміяй імя Васіля Віткі (2014).

Шубуршун, як і іншыя героі пісьменніка, найперш нястомны вандроўнік. Ён здзяйсняе неверагодныя падарожжы ў самыя незвычайныя мясціны. Яму да ўсяго ёсць справа, яго ўсё цікавіць і хвалюе. Ён нарадзіўся і жыў ля невялікай лясной рачулки Балачанкі. Пасля перабраўся ў горад, пасябраваў з Веранічкай і пасяліўся за вокладкай яе дзённіка, але неўзабаве пакрыўдзіўся на Вераніку і вырашыў збегчы з надакучлівага горада і вярнуцца на ранейшае месца да Балачанкі. Так пачынаецца займальнае падарожжа Шубуршуна па роднай краіне, а пасля і яго “ірэальныя” вандроўкі па свеце: Аўстраліі, Афрыцы, Балівіі, В’етнаме, Грэцыі, Егіпце, Індыі, Канадзе і далей у алфавітным парадку. Чытача здзіўляюць яркія малюнкi жывёльнага і расліннага свету далёкіх краін. Але падарожжа героя не зусім звычайнае, гэта хутчэй падарожжа-выпрабаванне, таму аўтар у дапамогу Шубуршуну ўводзіць яшчэ аднаго дзівоснага персанажа – дзядулю Фенолага. Ён і дапамагае герою выבלытацца з розных складаных сітуацый. Дарэчы, ад імя Фенолага ў тэксце пададзены і тлумачэнні тым ці іншым прыродным з’явам. Такія навукова-энцыклапедычныя звесткі, па-першае, наглыбляюць веды маленькіх чытачоў, па-другое – выклікаюць асаблівую цікавасць да свету і, нарэшце, спрыяюць займальнасці апавядання.

Аповесць-казка пра Максімку сведчыць, што пісьменнік працягвае пошук ідэйна-мастацкіх прыярытэтаў. Кніга вызначаецца жанрава-стыльвай інтэграцыйнасцю, з адначасовым захаваннем краязнаўчых канстант і відавочным мадэляван-

нем нацыянальных архетыпаў. Яна складаецца з трох частак: “Крыніца паноў Ельскіх”, “Як Жыўна лясным жыхарам кватэры будаваў” і “Падарожжа паштовай маркі”. Паядноўвае казкі вобраз бела-рускага школьніка, дапытлівага і няўрымслівага чацвертакласніка Максіма Мінскага. Ва ўступным слове да першай казкі аўтар заклікае чытачоў “удумліва прачытаць кнігу і настарацца знайсці сваё месца ў жыцці, паспрабаваць свае захапленні і зацікаўленні зрабіць карыснымі, патрэбнымі для сябе, сваіх бацькоў, сваёй Радзімы” [4, с. 5]. І сапраўды, кніга не толькі захапляльная па сюжэце, яна яшчэ і навукова-спазнавальная па змесце, вымагае ад юнага чытача засяроджанага чытання.

Пісьменнік злучае рэалістычнае і фантастычнае, рэальна-жыццёвае і казачнае, выкарыстоўваючы пры гэтым міфатворчасць і згадваючы камп’ютарныя тэхналогіі. Напрыканцы кожнага падраздзела змешчаны энцыклапедычны даведнік – “Падказкі ад дзеда Усяведа” (вобраз функцыянальна блізкі да вобраза “дзядулі Фенолага”), што надае апавяданню характар навуковага пісьма. У чытача ёсць мажлівасць даведацца значэнне самых розных тэрмінаў і лексем: *філатэлія, човен, сомбіс, фенологія, летанісы, рэкі свету* і г. д., падаецца і цікавая гісторыя іх узнікнення.

У аповесці перасякаецца шэраг сюжэтных ходоў і апавядальных ліній. Тут і казачная гісторыя беларускага спартсмена Собаля, які падчас спарцінаў на чаўнах па рацэ Пціч нібыта патрапіў у вір і знік з тэлевізійных камер. Тут і фальклор: розныя гісторыі з жыцця беларускага народа, легенды, паданні, загадкі. І краязнаўства: гісторыя роду Ельскіх – слыннага шляхецкага роду ў Вялікім Княстве Літоўскім, які набыў вядомасць з канца XVI ст. Аўтар нагадвае, што з Ельскіх паходзяць вядомыя вайскоўцы, асветнікі, мастакі, дзяржаўныя дзеячы. Асабліваю ўвагу аўтар скіроўвае на Аляксандра Ельскага (1834 – 1916), які нарадзіўся ў маёнтку Дудзічы на Пухавічыне. Гісторык, этнограф, краязнаўца, ён стварыў унікальны музей матэрыяльнай культуры пад адкрытым небам у маёнтку Замосце непадалёку ад Дудзічаў.

Апавядальная лінія казачнага выратавання спартсмена Собаля, хутчэй, прыгожы фон, на якім аўтар закранае тэму філатэліі. А. Карлюкевіч перакананы, што збіранне паштовых марак адыгрывае вялікую ролю ў разумовым і духоўным развіцці дзяцей. Маркі знаёмяць дзяцей з новымі краінамі, дапамагаюць рабіць уласныя геаграфічныя і гістарычныя адкрыцці, некаторыя паштовыя мініяцюры зместам адпавядаюць сапраўднай кнізе. Да ўсяго, такі занятак робіць дзяцей больш уніклівымі да гісторыі і сучаснасці, адказнымі за свой край, Бацькаўшчыну, бо “родная зямля – велізарнае багацце, без якога нам проста не пражыць” [4, с. 5]. Аўтар заглябляецца ў гісторыю

філатэлістычнага руху, згадвае пра дамініканскія паштовыя мініяцюры, з-за якіх разгарэліся памежныя войны. “Філатэлістычныя наступствы” мелі і войны 1879 – 1883 гг. паміж Чылі, Перу і Балівіяй. Успамінаецца і паштовая вайна паміж Вялікабрытаніяй і Венесуэлай. Чытач завітвае ў Коста-Рыку, бо ў яе сталіцы Сан-Хасэ ў Цэнтральным паштамце месціцца Музей філатэліі.

Цікавы вобраз галоўнага героя – Максімі, які адважыўся выратаваць зніклага без весткі Собаля, а разам з гэтым захаваць раку Пціч, якая “да птушкі падобная – пакручастая, хуткаплынная... Здаецца вось-вось у вырай паляціць” [4, с. 31]. (Паэтычны вобраз Пцічы – вялікая мастацкая знаходка аўтара.)

Аўтар перакананы, што “падарожніцаць па нашай старонцы, шукаць прыгоды на Мінічыне ці на азёрнай Віцебчыне, у Слоніме альбо на Берасцейскім Палессі – занятак не меней захапляльны за адкрыццё Амерыкі ці знаёмства з Індыяй” [4, с. 47].

Асноўны структураўтваральны прынцып казачных тэкстаў А. Карлюкевіча – дыялектыка дзвюх роўнавялікіх апавядальных ліній: казачнай, эзатэрычна-міфалагічнай, і рэалістычнай, спазнавальна-краязнаўчай, якія цудоўным чынам дапаўняюць адна адну, робяць тэкст вабным, эмацыйна насычаным, стылёва разнастайным, кампазіцыйна рухомым, дынамічным. Такім чынам, пісьменнік у нацыянальнай літаратурнай прасторы пазначае свой адметны жанр дзіцячага краязнаўства.

Казкі лаўрэата прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За дзіцячае адраджэнне” Алеся Карлюкевіча прасякнуты любоўю да Айчыны і любоўю да дзяцей. Яны даюць пэўныя веды па гісторыі, геаграфіі, фальклору, а таксама выходзяць у дзяцей пачуццё сапраўднага патрыятызму. Яны вучаць маленькіх грамадзян нашай краіны шанаваць Бацькаўшчыну, яе гісторыю, далёкую і блізкую, захоўваць навакольны свет, вучаць дабрыні і павазе да бацькоў, сям’і, адказнасці за гэты свет і ўсё жывое на зямлі.

Спіс літаратуры

1. Карлюкевіч, А. Зорны шлях белых гарлачыкаў: казкі: для мал. шк. ўзросту / А. Карлюкевіч; іл. Я. Жвірблі. – Мінск: Маст. літ., 2010. – 87 с.: іл. – (Казкі XXI стагоддзя).
2. Карлюкевіч, А. М. Як зайка Бяляк мядзведзя Таптыгіна выратаваў: казкі: для мал. шк. ўзросту / А. Карлюкевіч; мастак А. Аракчэева. – Мінск: БелЭН, 2012. – 80 с.: іл.
3. Карлюкевіч, А. Прыгоды Шубуршуна: казкі: для дзяцей мал. і сярэд. шк. ўзросту / А. Карлюкевіч; маст. М. Каратаева. – Мінск: Выдавецкі дом “Звязда”, 2013. – 32 с.: іл.
4. Карлюкевіч, А. Крыніца паноў Ельскіх: казка / А. Карлюкевіч; іл. В. Дударэнка. – Мінск: Маст. літ., 2014. – 47 с.
5. Лявоненка, Г. Спасціжэнне Радзімы: рэцэнзія / Г. Лявоненка // Полюмя. – 2014. – № 1. – С. 137 – 147.

Валянціна ЛОКУН,
кандыдат філалагічных навук.